

september/oktober/november

nummer **50**

- **Verslagen/foto's Jan van Rijsewijk tenzij anders vermeld**
redactie behoudt zich het recht voor ingezonden stukken zo nodig aan te passen

devijftigste

In 2006 is uw redacteur begonnen met de opzet voor een nieuwe Peregrijn. Daarom deze feestelijke editie. 'Mijn' 50ste! Er is een hele geschiedenis aan voorafgegaan.

- *Tekst o.a. Nico Hilgers en Aad van Gelswijk*

1976 'Falco nieuws'

In 1976 verscheen het eerste contactblad, wat 'Falco nieuws' werd genoemd. Falco was ook de naam van de Vogelwerkgroep. De naam is afgeleid van het woord Falconidae, de familie waarin roofvogels behoren,

waaronder de slechtvalk. Falco heeft een lange tijd voorzien in allerlei wetenswaardigheden over vogels in Brabant en het werk van de Vogelwerkgroep. De aandacht was breder dan alleen vogels en besloeg ook meer dan alleen ons huidig werkgebied. Het ging niet over de agenda en de verslagen van de Vogelwerkgroep, maar de Vogelwerkgroep leverde wel veel basis materiaal voor de inhoud van het blad. Er zaten ook weleens milieu-items in en dat leverde altijd de vraag op, of de vogelwerkgroep nu wel of geen actieclub is. Al met al in brede kring een gewaardeerd blad en de auteurs hadden aanzien in de Vogelwereld. Mart Ermen typte vaak de teksten uit en Nico Hilgers stencilde dat op school na werktijd. Loek Hilgers en Victor Retel Helmrich verzorgden de tekeningen.

1986 'Peregrijn vergaderstukken'

Vanaf dit jaar komt bij de Vogelwerkgroep de nadruk meer liggen bij vogelstudie. Er werd meer tijd ingeruimd voor excursies en telprojecten. Tussen 1986-1991 werden de verslagen van de ledenbijeenkomsten en de uitnodigingen voor de Vogelwerkgroep per post verzonden naar de leden. In de eerste periode waren dit blaadjes door de leden gestencild en van een adressticker voorzien. In de latere periode zijn deze maandelijks gedrukt op de openbare school in Oisterwijk en door de secretaris verzameld en als zodanig naar de leden verzonden. De voor-en achterkant werden gedrukt op een drukkerij. De kosten voor het drukken en de postzegels waren toen al een aardige post op de begroting. Het digitale tijdperk kwam en de agenda en het verslag ging daarna via de mail. Een enkeling kreeg dit alsnog op papier.

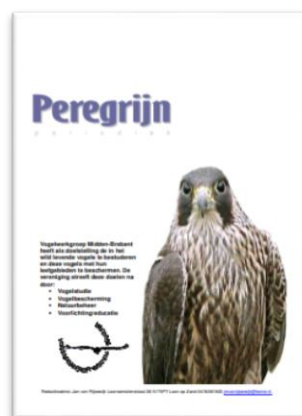
1991 'Peregrijn'

In dit jaar kreeg het clubblad meer vorm. De naam Peregrijn werd gebruikt evenals de afbeelding van een slechtvalk (Peregrinus). De eerste jaren bevatte het blaadje nog steeds de uitnodigingen en notulen van de maandelijks ledenbijeenkomsten. Later kwamen daar meer verslagen bij. Aad van Gelswijk heeft hier jaren zijn medewerking aan verleend.

2006 'Peregrijn periodiek'

Na een tijdelijke pauze, vanwege het ontbreken van een redacteur, verschijnt op 1 januari 2006 'mijn' [eerste exemplaar Peregrijn/periodiek](#). Nog niet in digitale vorm maar middels een kosten verslindend boekje. Met een fraaie layout werden de pagina's gevuld met allerlei verslagen, foto's en wetenswaardigheden. In het begin werden de kosten (€700.-) beperkt door het plaatsen van advertenties. Het blad verschijnt 4x per jaar.

2014 'Peregrijn digitaal'

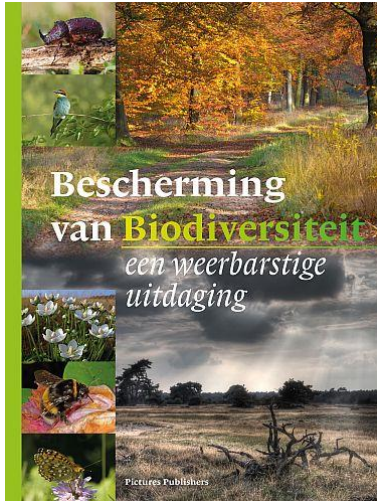
"Peregrijn gaat met de tijd mee. We gaan digitaal!"

Dit was de openingstekst in augustus 2014 voor de 25ste Peregrijn. Er wordt afscheid genomen van het kostbare papieren exemplaar. Korte verslagen moeten de brief makkelijker leesbaar maken. Verslagen die langer zijn krijgen via een link een vervolg naar de website.

2020

En dan nu de 50ste. Uitgangspunt van de redactie blijft een Peregrijn te maken voor-en door leden. Maar ook naast verenigingsnieuws interessante verslagen. Er zit genoeg potentie onder de leden om hier aan mee te werken. Laten we hopen dat we hier in blijven slagen. Peregrijn wordt verstuurd naar leden, cursisten, bevriende vogelwerkgroepen, landschappen, natuurbeschermingsorganisaties en een groot aantal belangstellenden.

boekbiodiversiteit

Kadotip: Enige tijd geleden verscheen het boek 'Bescherming van Biodiversiteit, een weerbarstige uitdaging' geschreven door milieueconoom Jan van der Straaten met medewerking van Henk Siertsema. Door de coronacrisis kreeg het boek minder aandacht dan dat het verdient. Het boek is rijk geïllustreerd, informatief en actueel maar stemt ook tot nadenken. *Jan van der Straaten 'Bescherming van biodiversiteit, een weerbarstige uitdaging', 312 blz, uitgeverij Pictures Publishers, €34,95.*

hilverwintertelling

In het winterseizoen 2020/2021 wordt het gebied De Hilver geïnventariseerd op broedvogels. **Alle vogels die gebruik maken van het gebied worden geteld.** Het doel van deze telling is om inzicht te krijgen in het voorkomen van vogels die buiten de broedtijd van hetzelfde gebied gebruik maken. Met de resultaten van de wintertelling, kan een jaarrond beeld verkregen worden van de verspreiding van de vogelpopulatie in dit gebied.

Het gebied de Hilver is in 5 deelgebieden verdeeld en wordt geteld door 19 leden van VMB en 6 leden van de KNNV Tilburg. Om de 3 weken trekken deze tellers gespreid en met zigzaggende bewegingen door het veld. Dit omdat bepaalde vogelsoorten bij het benaderen zich drukken en pas opvliegen als je er vlak bij bent, zoals watersnip, bokje, graspieper en fazant.

Op nog niet gemaaide percelen is het terrein plaatselijk moeilijk beqaanbaar.

column

▪ Corine Goldschmidt

BOOM VOL OGEN

Het was mijn tweede winter in het dorpje onder de rook van Amsterdam, mijn geboortestad. Met een kop thee nam ik plaats aan mijn bureautje op de zolderkamer. Mijn hoofd stond niet direct naar huiswerk. Ik keek voor me uit. Mijn uitzicht was een oude, solitaire dennenboom in onze tuin.

Mijn moeder had niet bepaald groene vingers, dat bleek een zegen voor de biodiversiteit, weet ik nu. Toen we in 1974 de stad verlieten, kocht zij het boek 'Natuur uitschakelen natuur inschakelen' van Louis le Roy. Zijn ecologische visie was een aanklacht tegen de verstening en glad gemaaide grasvelden en bestond uit de natuur vooral zijn gang laten gaan, tot opluchting van mijn moeder. Voor een vijverbak van twee meter groef ze een gat in de tuin en deed er niks meer aan, ze liet er nog geen druppel water inlopen. Tot afgrijzen van onze bureaus werd onze tuin een ondoordringbaar stuk grond met wilde frambozen, brandnetels, klaversoorten en vingerhoedskruid. De vijver werd binnen de kortste keren bewoond door groene kikkers, schaatsenrijders en libellen. Mijn moeder was van nature zelf wel enorm groen en haar tijd ver vooruit (we hadden al een regent). Ze wilde niets weten van gif en van de mensen die het gebruikten om mieren en ander 'ongedierte' te vernietigen.

Het was eind van de middag en de schemering niet meer ver weg. Ik zag iets bewegen tussen de takken en ging ervan uit dat het 'een vogel' was. Ik kwam nog niet verder dan het onderscheiden van een merel van een duif, een mus en een koolmees.

Ineens werd ik als door de bliksem getroffen door felle, oranje ogen recht voor mij. We keken elkaar aan, dat was een intrinsieke ervaring. Net als de zwart wit zoekplaten waarin clowns verborgen zaten, bleek de boom vol te zitten met ransuilen, 21 stuks.

Helaas waren mijn beider hersenhelften nog niet volledig aan elkaar gegroeid, pas veel later besepte ik in welke unieke situatie ik me daar toen bevond en wat een ander geweldig studiemateriaal dan huiswerk ik de hele winter voor me had. Als op een tak zat ik naast ze, naast al die uilen op ooghoogte voor mijn raam. Het kwam niet in mij op dat ze 45 jaar later op de rode lijst zouden staan, tezamen met al die andere bedreigde soorten.

Een paar jaar later kwam ik in Oisterwijk wonen en was het Loek die mij m'n eerste ransuilen broedgeval liet zien. Die uilenroest heeft liefde en bewondering voor vogels in mij aangewakkerd. De VWG helpt me bij het inhalen van vogelkennis, zit net als de dennenboom met uilen, vol met fijne mensen die wèl vanaf hun vroege jeugd aan inprenting van vogels hebben gedaan. Gelukkig.

huiszwaluw middenbrabant

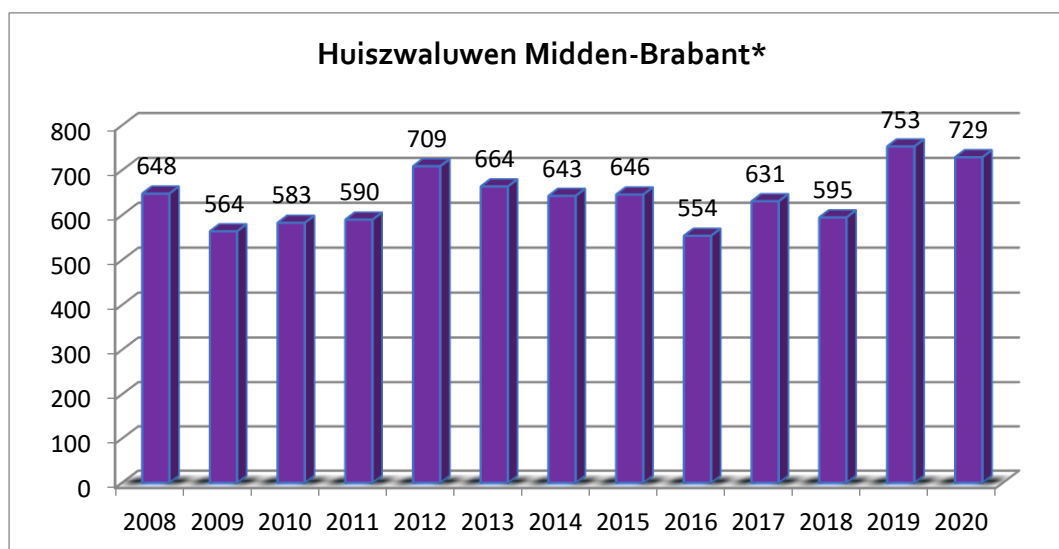
- **Peter van Gestel** (coördinator huiszwaluwen Midden-Brabant)

In vergelijking met eind jaren '60 van de vorige eeuw is het aantal huiszwaluwen met minimaal 75% afgenomen. Misschien wel met een half miljoen broedparen! De soort is verdwenen uit alle steden en komt in dorpen vaak alleen nog voor aan de rand met in de buurt plassen en vennen. Sinds de eeuwwisseling is de stand stabiel tot licht stijgend. Het aantal broedparen in Nederland wordt geschat op 70.000 – 100.000 (2013 – 2015 (Sovon)).

Vanaf 2008 wordt de trend van het aantal huiszwaluwen in Midden-Brabant nauwlettend gevolgd. Hiervoor is de zeer gewaardeerde hulp en inbreng van de tellers nodig die elk jaar in 'hun gebied' het aantal huiszwaluwen in kaart brengen en deze gegevens aan mij doorgeven. De aantallen worden door mij verzameld en verwerkt alsmede aan SOVON doorgegeven.

Huiszwaluwen in Midden-Brabant per atlasblok van 2008-2020

Atlasblok	Regio	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
44-56	Dongen - de Moer	56	0	58	50	66	47	31	27	46	24	50	57	53
44-57	Loon op Zand	44	67	31	29	15	4	0	6	4	6	3	0	0
44-58	Udenhout	85	91	90	101	119	71	75	72	45	92	107	97	106
45-41	Helvoirt	0	0	0	0	50	44	50	36	44	53	38	52	34
45-51	Haaren	15	10	49	55	65	70	95	96	93	89	44	76	58
45-52	Esch	3	5	2	15	13	10	16	17	22	24	31	51	54
50-18	Berkel-Enschot	10	14	32	34	31	36	31	17	15	19	21	37	37
50-27	Goirle	16	16	19	8	30	36	31	19	18	18	8	12	8
50-28	Biest-Houtakker	58	43	38	35	41	28	26	33	22	27	29	33	29
50-37	Goirle- Breehees	15	23	23	32	19	33	31	33	10	5	5	4	1
50-38	Hilvarenbeek	37	31	39	34	39	41	31	45	46	44	34	49	84
50-48	Esbeek	14	10	14	9	4	2	11	0	0	0	0	0	0
51-11	Oisterwijk	0	0	0	1	6	0	0	0	0	0	0	3	1
51-13	Lennisheuvel	51	43	35	53	41	37	13	37	14	44	38	47	38
51-21	Moergestel Haghorst	122	102	60	40	74	92	108	109	85	85	62	93	125
51-22	Spoordonk	39	32	28	37	31	59	53	51	50	54	42	33	12
51-31	Baarschot	83	77	65	57	65	54	41	48	40	78	83	109	89
	Totaal	648	564	583	590	709	664	643	646	554	662	595	753	729

*Grafieken per dorp in Midden-Brabant vind je [hier](#) op onze website.

Tijdens het jaarlijks in kaart brengen van (bewoonde) nesten komen we situaties tegen waar we blij van worden, maar er zijn ook situaties die ons somber stemmen. Hieronder lees je 6 belevenissen uit de praktijk:

1. Na een mooie zomerdag ergens in juli kreeg ik vroeg in de avond een telefoontje. In Esbeek was een huiszwaluwnest naar beneden gevallen en een paar jongen hadden de val overleefd. De vraag was of ik wilde gaan kijken. Geen probleem want ik woon in de buurt. Toch heb ik eerst in Berkel-Enschot een kunstnest opgehaald want dat leek me de enige oplossing. Vervolgens ben ik naar Esbeek gegaan en zag dat de bewoners zich over drie nog levende jongen hadden ontfermt. Ze hadden ze in een doos gedaan en er een bakje water bijgezet. Vlakbij woont een zwager van mij en daar ben ik vervolgens heengegaan om een ladder te halen. Er was niemand thuis. Ik weer terug naar Hilvarenbeek om mijn eigen ladder op te halen. Gelukkig was het nest van de onderste gording gevallen want anders was mijn ladder te kort geweest. Het is nl. belangrijk om in zo'n situatie het kunstnest op dezelfde plek op te hangen waar het oorspronkelijke nest heeft gehangen. De ouders komen telkens alleen naar deze plek om te voeren. Kunstnest opgehangen met wat nestmateriaal van het uitgevallen nest en de jonge huiszwaluwen erin gezet. De volgende ochtend kreeg ik een berichtje van blij bewoners; de ouders kwamen voeren.

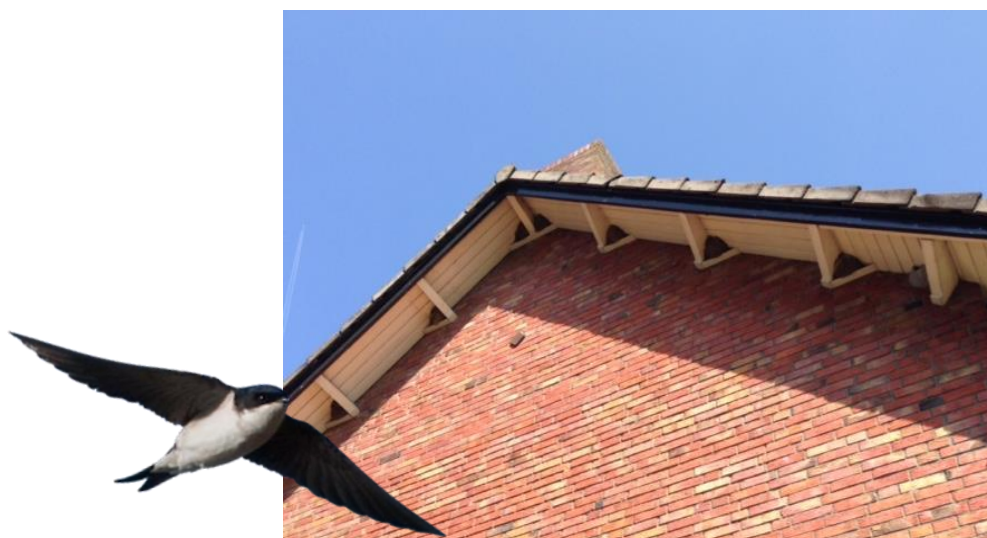
2. Dat huiszwaluwen erg trouw zijn aan hun nestlocatie is bekend en blijkt maar weer eens uit onderstaande foto. Bewoners hadden een plastic zak gespannen om nestbouw te voorkomen. Ze vonden achteraf dat de huiszwaluw z'n plekje toch had verdiend en hebben het nest verder ongemoeid gelaten.

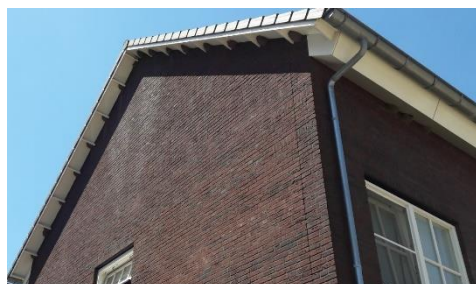
3. We kwamen een aantal jaren geleden op een adres waar al jaren huiszwaluwen wonen. In de nok hing een kartonnen doos. De bewoners vertelden dat het nest naar beneden was gevallen en dat ze niet zo snel een andere oplossing konden bedenken dan een doos op te hangen en de jongen erin te zetten. Resultaat: de ouders kwamen gewoon in de doos voeren tot de jongen waren uitgevlogen!

4. Zo kan het ook! Bewoners van deze woning zijn erg in hun nopjes met het feit dat de huiszwaluwen hun woning hebben uitgekozen om hun nesten

tegenaan te bouwen. Om de bouw wat makkelijker te maken en tevens te voorkomen dat de nesten naar beneden vallen hebben ze onder elk nest een dwarslatje aangebracht. Rechts hangt een kunstnest.

5. Een voorval buiten ons werkgebied werd ter informatie aan mij doorgestuurd: In het broedseizoen 2019 zijn aan de woning op de rechter foto in totaal 24 nesten geteld. Onder de nesten bevindt zich het (platte) dak van de garage. Zodoende bleef de overlast beperkt. Bewoners hadden niet zoveel problemen met de huiszwaluwen maar hun buurman wel. Zijn zonnenscherm en parasol bevinden zich onder de uitvliegrouete van de huiszwaluwen en volgens hem gooien die het poepzakje van de jongen hier boven op. Hij heeft in 2020 met de gastgever afgesproken om de onderste vijf gordingen aan beide zijden te voorzien van gele linten die wapperen in de wind. Gevolg: geen enkel nest bezet.

Broedseizoen 2019

Broedseizoen 2020

6. Groot succes bij een in 2019 gerealiseerde zwaluwtil. De vrouw des huizes was niet gecharmeerd van de huiszwaluwen tegen het woonhuis van de boerderij, waarop de boer het initiatief heeft genomen om een zwaluwtil te bouwen, compleet met telefoonpalen en draden. Voor het broedseizoen 2019 kwam de bouw te laat en hebben de zwaluwen hun nesten tegen het woonhuis gebouwd. In broedseizoen 2020 zijn meteen twaalf van de achttien nesten bezet en zijn twee nesten tegen het woonhuis gebouwd. Een bewonderenswaardig initiatief.

ruhrgebied-eifel en rode wouwen

- Victor Retel Helmrich

Een fietstocht langs de Erft, een riviertje dat in de Eifel ontspringt en door het Ruhrgebied naar het noorden stroomt om in de Rijn uit te monden, was mijn vakantietrip dit jaar. Ik fietste van de monding (Neuss) naar de bron Nettersheim. Een uitgestippelde fietsroute voert je langs mooie (maar ook lelijke) plekken afgewisseld door landbouwgebieden, bos en stedelijk gebied. Soms ga je langs beemden en beek begeleidende bosjes dan weer door grootschalige akkers en langs bruinkoolmijnen. Helaas was het al eind augustus en te laat in het seizoen om veel vogelsoorten te zien of te horen die bij dit landschap horen. Maar van één soort wil ik hier kort verslag doen omdat ik iets waarnam wat ik interessant genoeg vind om te delen.

Rode wouwen en windmolens

In de westelijke Eifel ter hoogte van de Hoge Venen zag ik rode wouwen regelmatig op mijn route. Het is altijd een prachtig gezicht ze te zien zweven met hun lange vleugels en behendig zwenkende V-vormige staart. Speciaal daarvoor stapte ik nogal eens af om ze in de kijker te vangen en goed te bekijken. Het weer was steeds prachtig met strak blauwe luchten tot in de avond. Zo had ik de kans vogels ook op grote afstand goed te zien. Op een van de laatste dagen van de vakantie zag ik iets interessants. We hadden onze tent opgeslagen op een van de heuvels even ten oosten van Monschau. Op enkele van die heuvels zijn her en der groepjes windmolens verzezen met as-hoogtes van meer dan 100m.

Zittend voor mijn tent had mijn telescoop opgezet en kon zo mooi naar de zeilende rode wouwen kijken die ik vanuit het dal zag omhoog komen. Ik had al gezien dat er vogels waren die soms wel heel dicht bij de windmolens kwamen en vroeg me zelf af hoe groot het risico is dat ze door de wieken zouden

worden geraakt. Het boek "De man op de dijk" kwam in mij op, daarin haalt de schrijfster Elvira Werkman het onderzoek van de Duitser Tonio Schaub aan die onderzoek naar aanvaringen van Kiekendieven met windmolens deed.

Het gevaar komt van boven

Vanaf mijn plek had ik zicht op een groepje van 4 vogels die rondom de windmolens aan het jagen waren. Aan de staarten kon ik zien dat het 1 oudere vogel en 3 juvenielen waren. De molens stonden in het landbouwgebied met akkers en grasland die door hagen van de provinciale weg werden gescheiden. De vogels vlogen op enige afstand van de roterende wieken maar tot mijn schrik vloog er een regelmatig tussen de draaiende wieken door. Aan de staart zag ik dat het een juveniel was en zag dat het maar net goed ging omdat de vogel net op tijd weg was als het

rotorblad langs kwam suizen. Ik had getuige kunnen zijn geweest van een aanvaring maar dat gebeurde niet. Wat ik wel zag was hoe het kon dat de vogel zo doodgemoedereerd door de denkbeeldige cirkelschijf van de rotorbladen bleef vliegen. De vogel leek zich van geen gevaar bewust omdat het zeer geconcentreerd de blik naar beneden had gericht, speurend naar prooien onder zich. Met mijn telescoop kon ik de kop van de vogel goed volgen. Wat me goed opviel waren de dieper in de oogkas liggende ogen tijdens het jagen in het volle zonlicht. Met een soort zonnekleppen rondom zijn ogen ziet de vogel niet wat van boven komt, tenzij hij zijn kop draait. Het als een zwaard van boven komende rotorblad kan hem zo verrassen en raken tenzij hij hem ziet of hoort aankomen.

Foto: Eric Poelen

Aanvaringen voorkomen

Misschien dat meer mensen iets dergelijks hebben waargenomen maar ik ben het nog nergens tegengekomen, ook niet in het onderzoek bij kiekendieven van bovengenoemde Duitser. Met steeds meer windmolens in het landschap lijkt me het noodzakelijk meer onderzoek te doen naar maatregelen die de kans op aanvaringen verkleinen. Met mijn observatie van een bijna-aanvaring zou een hoorbare voorziening aan het rotorblad een mogelijke oplossing kunnen zijn. Het is maar een suggestie dat nader onderzocht mag worden.

Onder de Duitse natuurbescherming en de bouwers van windmolens is een discussie gaande of windmolens roofvogelpopulaties schaden. De rode wouw neemt namelijk over heel Duitsland toe ondanks het groeiend aantal windmolens in het landschap. Vraag is of de toename ook te zien is in de nabijheid van windmolenparken.

steenuil

- **Eric Poelen** (Coördinator Steenuilenwerkgroep Tilburg eo.)

De activiteiten van de Steenuilenwerkgroep zijn in 2020 anders verlopen dan in de voorgaande jaren. Door de Corona-beperkingen ging de jaarlijkse bijeenkomst van het Brabants Landschap voor alle vrijwilligers in Brabant niet door. Ook onze eigen voorjaars- en najaar bijeenkomst is er bij ingeschoten. Hopelijk kunnen we in het voorjaar van 2021 weer bij elkaar zitten om de ervaringen en resultaten te bespreken. Maar over het afgelopen jaar is toch wel het e.e.a. te vertellen.

Vrijwilligers: Momenteel werken we in 5 groepen met in totaal 11 vrijwilligers. Fijn is dat er in het afgelopen jaar twee nieuwe vrijwilligers zijn bijgekomen. Beide met een flinke ervaring waardoor ze snel zijn ingewerkt en reeds in dit jaar zelfstandig kunnen werken. Door deze uitbreiding hebben we het aantal kasten nu wat meer gelijk over de groepen kunnen verdelen. Elk groep beheerd, afhankelijk van de bezetting, nu tussen de 20 en 30 nestkasten.

Controles: Ondanks de beperkende maatregelen ivm Corona zijn de controles dit jaar soepel verlopen. Met name in het voorjaar werd er rekening mee gehouden dat gastgevers er niet altijd op zaten te wachten om mensen over de vloer te krijgen. Uiteraard hielden de vrijwilligers rekening met afstand houden en werd in veel gevallen van te voren overlegd of bezoek mogelijk was. Het enthousiasme van de gastgevers stond, op een enkele uitzondering na, borg voor een volledige controle van alle kasten.

Resultaten: De aantallen broedgevallen en jonge steenuilen over 2020 zijn nog niet bekend. In november worden de laatste kasten gecontroleerd en schoongemaakt. Daarna worden de gegevens verwerkt en kunnen de resultaten worden opgemaakt. Ter herinnering. In 2019 hadden we 131 kasten in beheer. Het aantal broedgevallen lag op 43 en in 17 kasten was er wel activiteit maar geen broedsel. De bezettingsgraad was 44%. In totaal hadden we 119 jonge uilen. In Brabant zitten we met deze cijfers in de top van alle werkgroepen.

Voor 2020 lijken de resultaten wisselvallend. Kast die jarenlang een prachtig resultaat hebben laten zien bleven nu leeg, terwijl in andere kasten voor het eerst sinds jaren een broedsel was.

Optimalisatie: Vanaf 2020 wordt er extra gekeken naar de optimalisatie van de nestkasten. Kast die, soms al vele jaren, geen of een slecht resultaat geven worden tegen het licht gehouden. Soms wordt besloten de broedlocatie te verplaatsen, maar indien er weinig verbetering wordt verwacht, worden broedlocaties ook opgeheven. In de laatste jaren zijn locaties met name ongeschikt geworden door opkomende woningbouw en uitbreiding industriegebieden in ons gehele werkgebied, met name in de gebieden grenzend aan Tilburg. Doelstelling is om de komende jaren de bezettingsgraad te verhogen. Dit heeft als voordeel dat er door de

vrijwilligers effectiever gewerkt kan worden. Daarnaast ontstaat er ruimte voor het inrichten van nieuwe broedlocaties.

Nieuwe broedlocaties: De Steenuil mag zich de laatste jaren in Brabant, maar zeker in ons werkgebied, verheugen op een grotere populariteit. Regelmatig komen er verzoeken binnen of er op een locatie, meestal bij een particulier, een steenuilenkast gehangen kan worden. Wij gaan daar kritisch mee om. Zeker niet altijd wordt het verzoek gehonoreerd. Bekeken wordt of de gewenste locatie geschikt is waarbij vooral gelet wordt op de invulling van de omgeving. Ook de nabijheid van reeds bestaande broedlocaties wordt meegenomen. Er wordt nog wel eens om een Steenuilenkast gevraagd omdat de aanvrager "de succesvolle kast van de buurman" zo interessant vindt. Daarnaast kan ook op eigen initiatief van de vrijwilligers bij een gevonden geschikte locatie besloten worden daar een kast te hangen. Uitbreiding van het aantal kasten is voor ons geen doel op zich. Daarnaast moet het ook voor de vrijwilligers behapbaar blijven. Bij de vrijwilligers is veel expertise aanwezig en zij bepalen uiteindelijk of er een nieuwe kast komt te hangen.

De Uilenmonitor: In 2018/2019 is door het Brabants Landschap een online invoersysteem ontwikkeld. In dit systeem, genaamd "Uilenmonitor", kunnen de vrijwilligers de broedgegevens voortaan online invoeren. Tevens is in dit systeem, met het gebruik van Google maps, precies aan te geven waar de kast hangt. Dit werkt zeer nauwkeurig en er is precies te zien tegen welk gebouw of boom de betreffende kast hangt. Het systeem kent vele mogelijkheden om op ieder moment de gegevens vast te leggen en te bekijken, zowel in tabeloverzichten als op kaartbeelden. Hierdoor zijn de

broedlocaties en resultaten ook grafisch zichtbaar. En uiteraard is het voor het Brabants Landschap nu eenvoudig om de gegevens over de hele provincie te bekijken, totaliseren en te analyseren.

Een voor ons belangrijke toepassing van de grafische mogelijkheid is om bij de beslissing van een eventuele nieuwe broedlocatie de afstand tussen de verschillende broedlocaties te beoordelen. Tevens kan de geschiktheid van het omliggende terrein bekeken worden ter voorbereiding van een eventueel bezoek aan de beoogde locatie.

Naar verwachting zijn medio december de resultaten over 2020 bekend. Dus in de volgende Peregrijn kunnen we jullie de resultaten 2020 melden. Namens de vrijwilligers van de Steenuilenwerkgroep wens ik alle vogelliefhebbers een voorspoedig, gezond en virusvrij 2021!

watisnatuurwaard?

- Peer Busink

Misschien heeft u afgelopen zomer de bovenstaande aanhef van het krantenartikel ook gelezen. 'Door de bosbranden in Canada zijn voor honderd miljoenen aan menselijke

bezittingen verloren gegaan. De schade aan de natuur is niet in geld uit te drukken'. Tot zover de aanhef van het krantenbericht.

Hoe komt dat nou dat je natuur niet in geld kunt uitdrukken? Elk welnadenkend mens vindt de natuur toch waardevol. In het Brabants Dagblad bijvoorbeeld werden in de maand oktober vaak foto's van paddenstoelen en andere herfstfoto's gepubliceerd die door lezers waren ingestuurd. In de teksten eronder werden de makers van de foto's geprezen en vooral het mooie van de natuur werd erin verheerlijkt. Natuur is gezond, natuur is fijn, natuur is helend, enz., allemaal toebedeelde intrinsieke kwalificaties.

Maar hoe kun je die kwalificaties in geld uit drukken, hoe 'waardevol' zijn ze eigenlijk? Als je het woord natuur in bovenstaande zin verandert in een woord van een ander immaterieel fenomeen, bijvoorbeeld 'sport', dan krijgen die kwalificaties een andere inhoudelijke betekenis, waarvan het niet zo moeilijk is om die wel een monetaire waarde toe te kennen.

Een ander voorbeeld. Als je het woord merel in de zin: Wat is het waard dat een merel een half uur in je tuin aan het zingen is, vervangt door Gordon, dan ben je met een paar duizend euro's nog niet klaar. Ondanks het feit dat ik de zang van een merel duizend keer liever hoor dan die van Gordon.

Als het je lukt om de waarde van natuur, zoals bomen, in geld uit te drukken, dan kun je die bij verlies ook veel beter gelijkwaardig compenseren. Enkele decennia geleden zijn al methodes ontwikkeld om de waarde van bomen in geld uit te drukken. De bekendste is een methode die al in 1972 is ontwikkeld door ir. Raad en (what's in the name) de Methode Raad wordt genoemd. Niet alleen de economische waarde van het hout wordt met dit rekenmodel berekend, maar ook de belevingswaarde, de kosten van beheer en het onderhoud in het verleden. Deze wijze van waardebeoordeling gaat ervan uit dat een boom o.a. ook gemeenschappelijke en maatschappelijke waarden heeft.

Feitelijk is het een manier om de waarde van een boom te berekenen om het juridisch te kunnen onderbouwen om zo eventuele schade bij een veroorzaker te kunnen claimen.

Er zijn meer rekenmodellen ontwikkeld om natuurwaarde van bomen te kapitaliseren. Studenten aan de Landbouwuniversiteit Wageningen hebben diverse Europese methoden van waardebeoordeling geïnventariseerd en beoordeeld. Samen met een werkgroep van de Bomenstichting zijn ze tot de conclusie gekomen dat de 'Methode Raad', met enkele aanpassingen, de voorkeur verdient boven de andere methoden.

Een voorbeeld van waardebeoordeling van een boom volgens de 'Methode Raad': Je ziet in het bos een mooie zomereik staan met een stamomtrek van 1.60 meter (de dikte is dan 50 cm). Wat is zo'n boom waard? Je moet dan vijf gegevens van de boom in een formule stoppen. De intrinsieke waarde van deze eik met deze formule wordt dan zo'n € 850,-.

Het maakt wel veel uit waar de boom staat. Van eenzelfde eik als laanboom wordt de waarde een factor 4 groter. Is de boom dikker dan stijgt de prijs aanzienlijk. Je zou op deze manier ook de waarde van een bos beter kunnen bepalen. Stel dat in een hectare loofhoutbos 25 eiken met bovenstaande afmetingen staan (ze staan dan ca. 20 meter uit elkaar), dan vertegenwoordigen die eiken een bedrag van ca. € 22.000,-

De waarde van zo'n hectare bos wordt dan verder bepaald door de prijs van de grond en de waarden van eventuele andere aanwezige bomen. Kun je toch mooi een behoorlijk stuk nieuwe natuur van inrichten of herstellen! Bovenstaande methode is volgens mij de enige concrete benadering om natuurwaarde te vertalen in een aantal euro's. Deze manier van waardebepaling berust wel op handelswaar, namelijk alleen de waarde van bomen. Maar er is hier meer aan de hand.

Bij het kappen van een groep bomen verdwijnen ook de bijbehorende flora en een onbekend groot aantal micro- en macrofauna en de daarbij behorende vogel- en zoogdiersoorten. Al deze organismen hebben er decennia over gedaan om op die locatie een ecologische eenheid te vormen. Daarom terug naar de hypothetische vraag: Wat is de monetaire waarde van natuur in zijn algemeenheid? Je zou je dan misschien eerst moeten afvragen wat natuur voor de mens betekent.

Natuur wordt in veel gevallen door de mens bedoeld en onbedoeld gezien als een gebruiksvoorwerp.

Misschien beter gezegd, als een middel. Want wandelen in de natuur is gezond (natuur als medicijn), natuur produceert de zuurstof in de lucht die wij inademen (natuur als producent), natuur neemt fijnstof op uit de lucht (natuur als 'luchtwasser'), natuur neemt koolstofdioxide op uit de lucht (natuur als klimaatbeheerser), natuur heeft een zelfreinigings-vermogen (natuur als (water)zuiveringsbedrijf).

Allemaal diensten waar wij profijt van hebben en waar we er niet één van willen missen.

Maar zolang er geen concrete middelen bestaan om natuur als ecologisch geheel één-op-één in economie te vertalen en daardoor gelijkwaardig te kunnen compenseren, blijft het praten, vergaderen en filosoferen (zoals nu) over de monetaire waarde van natuur.

In 1972 is in Nederland voor het eerst op parlementair niveau ingezien dat het verloren gaan van natuur gevolgen heeft. Toen werd door de Tweede Kamer de Relatienota goedgekeurd. Deze wet bevatte een aantal maatregelen om de natuur in agrarische gebieden te herstellen.

In de ca. 50 jaar die daarna volgden, zijn over natuurbehoud op landelijk- en provinciaal niveau (vanaf 1 januari 2017 mogen de provincies voor hun gebied bepalen wat wel en niet mag in de natuur) veel plannen gesmeed, wetten uitgevaardigd, subsidies verstrekt en onderzoeken gedaan.

Ondanks vele miljoenen belastinggelden en korte termijn politiek, is het resultaat dat tot op de dag van vandaag de natuur in zijn algemeenheid fors achteruit is blijven gaan.

Natuur is geen korte termijn gebeuren. Als je nu in de natuur iets verandert, kan het effect daarvan nog decennia doorwerken. Natuur is langetermijndenken. Politiek is hier niet zo op ingesteld, want politiek denkt al gauw in 'vierjaartermijnen'. Pas wanneer in de natuur schade optreedt die economisch vertaald kan worden, komt de politiek in actie. Om dezelfde economische redenen wordt natuur in veel gevallen door de mens in zijn intrinsieke waarde aangetast, of anders gezegd, gedegradeerd of uitgebuit. Dat gebeurt op mondiaal niveau (zoals de soja- en palmplantages ten koste van het tropisch regenwoud) en op nationaal niveau (zoals overbevising van de Noordzee) en lokaal niveau (zoals de plannen voor het realiseren van zeven giga Van Gogh torens in het Groene Woud (pardon Van Gogh park (!))

om de derde publiekstrekker in de provincie te worden). En nog steeds blijven banken in ondernemingen investeren die zich schuldig maken aan natuur vernielende activiteiten.

We komen er niet uit om een bevredigende equivalente waarde toe te kunnen kennen aan verloren gegane natuur. Is eigenlijk ook niet zo gek, als je beseft dat de mens nog te weinig inzicht heeft (of wil hebben) in de complexiteit van natuur.

Want zoals eerder aangehaald, als een eik gekapt wordt, dan verdwijnt niet alleen die eik, maar verdwijnt ook een onbekend aantal andere levende organismen. Met andere woorden er verdwijnt een klein ecosysteem.

Zo zijn er ook in onze regio stilletjes aan om economische redenen heel wat kleinere en grotere ecosystemen verloren gegaan. Begrijpelijk, maar toch.

Om behoud van 'ecologisch kapitaal' na te streven, zou je bij verlies weer nieuwe ecosystemen moeten creëren.

De 'Natuurwerkgroep Hilvarenbeek', waar ik coördinator van ben, probeert dit een beetje in praktijk te brengen en de natuur 'met gesloten beurs' en met 'gelijke munt' terug te betalen.

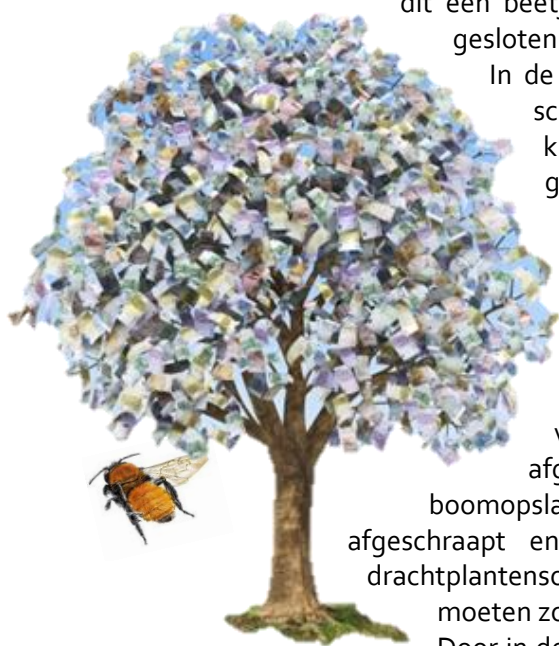
In de praktijk komt dit neer op basisvoorwaarden scheppen om bepaalde ecosystemen terug te krijgen. In dit geval steeds in overleg met de gemeente. Natuur terug krijgen is op zich niet moeilijk, want zijn de basisvoorwaarden eenmaal aanwezig, dan vult de natuur het zelf in en maakt het af.

Zo hebben we in de gemeentebossen aan de Goirlesedijk een 'wilde bijenreservaat' aangelegd. Eerst werd op de locatie een voormalig (clandestien) zanddepot afgegraven, braam- en schaduw gevende boomopslag geruimd, hier en daar de bovenlaag afgeschraapt en steilwandjes aangelegd. Toen inheemse drachtplantensoorten geplant die voor nectar en stuifmeel moeten zorgen.

Door in de afgelopen twee jaar ca. 200 metingen hierin te investeren, waren de basisvoorwaarden voor deze 'nieuwe natuur' aanwezig. Afgelopen zomer heeft Pieter van Breugel, één van de beste wilde bijenspecialisten van Nederland deze locatie bezocht en hij was onder de indruk van dit bijen-biotootje. Hij ontdekte op een ochtend 15 wilde bijensoorten en andere bijzondere insecten, die van dit terreintje al gebruik maken om hun soort in stand te houden. Hoeveel euro's is dat waard? Niemand die dat weet. Voor ons als werkgroep is de meerwaarde de nieuwe bijensoorten die zich hier hebben gevestigd. Dit is, als dank voor onze inspanning, de beloning, of om een economische term te gebruiken, ons dividend.

Een ander voorbeeld van investeren met 'ecologische valuta' is het volgende: De gemeente Hilvarenbeek heeft in 2009 het convenant Countdown 2010 ondertekend. Dit convenant is gelieerd aan het Verdrag over Biologische Diversiteit (Rio de Janeiro 1992). Dit verdrag hield in, dat in 2010(!) de teruggang van de biodiversiteit tot stilstand moet zijn gebracht. Door 168 landen (waaronder Nederland) is dit verdrag ondertekend (trouwens weer het zoveelste voorbeeld van goed bedoelde plannen, die door het verdwijnen van actualiteit hun waarde verliezen).

De gemeente mocht voor hun te voeren beleid een ambassadeur benoemen. De geelgors werd door mij voorgesteld en door de gemeente aangenomen. Nog maar enkele decennia geleden broedde deze vogelsoort

nog volop in de bermen van zandpaden. Nu is de geelgors ('Schrijverke') nagenoeg uit het landschap verdwenen. Het devies was toen: als de geelgors weer terugkomt in de bermen van onze (zand)wegen, dan zullen andere soorten meeliften, waardoor de biodiversiteit in het buitengebied weer op 'normale' sterkte is gekomen. Voor flora, fauna en ook voor de wandelaar goed. We zijn toen begonnen om beide terreintjes die aan het einde van de Krampvenseweg liggen, 'geelgorsvriendelijk' in te richten. Sinds vijf jaar broeden daar enkele paartjes geelgorzen en sinds twee jaar de behoorlijk zeldzame Zomertortel. Kassa ..., dubbele dividenduitkering. "Let's make Nature great again"!

U ontvangt deze Peregrijn omdat u in onze database bent opgenomen. Wij zullen uw privacy in ieder geval respecteren. Uw adres wordt alléén gebruikt voor deze nieuwsbrief. Mocht u hiertegen bezwaar hebben laat dat even weten.

